

Michal Demeš: Veterný park by bol ďalšou ekologickou záťažou

Dnes vám prinášame rozhovor s Michalom Demešom, členom Petičného výboru a občanom mesta Vráble. Je odborníkom v oblasti poľnohospodárstva a životného prostredia. Pracuje v špecializovanej agentúre OSN pre poľnohospodárstvo FAO zo sídlom v Ríme. Spolu s manželkou, deťmi a priateľmi sa venuje rozvoju ekologického poľnohospodárstva na rodinnej farme Mašekov mlyn.

V novinách Naše Vráble sme uverejnili článok o stretnutí priaznivcov alternatívnych zdrojov energie na Solarfeste 2005. Túto prezentáciu ste organizovali na Mašekovom mlyne. Môžete napísať, aký vzťah máte k týmto čistým a ekologickým zdrojom energie?

- Problematikou štúdia a praktického uplatňovania alternatívnych zdrojov energie sa zaoberám už asi 15 rokov. Posledných 5 rokov dosiahnuté poznatky konzultujeme a prezentujeme na stretnutí priaznivcov alternatívnych zdrojov energie Solarfest. Do Vrábel pravidelne prichádzajú viaceri renomovaní odborníci, zaoberajúci sa týmito otázkami na rôznych úrovniach. Od drobných praktických lokálnych riešení až po nadnárodné a nadčasové riešenia, presahujúce život našej generácie.

Prečo teda nesúhlasíte s výstavbou veterného parku pri Vrábľoch?

- Tých dôvodov je viacero. Za podstatný považujem zhoršujúcu sa ekologickú situáciu vo Vrábľoch a okolí. Pred 10. rokmi bol odborníkmi vypracovaný Miestny územný systém ekologickej stability katastrálneho územia Vráble, Dyčka a Horný Ohaj (MÚSES). MÚSES spomínaných katastrálnych území bol spracovaný ako celok, nakoľko tieto katastrálne územia tvoria aj jednu organizačnú jednotku. Územný systém ekologickej stability treba chápať ako celopriestorovú štruktúru navzájom prepojených geo-ekosystémov, ich zložiek a prvkov, ktorá vytvára predpoklady pre zachovanie rozmanitosti podmienok a foriem života v území a produkčnej schopnosti krajiny. V rámci ochrany prírody a starostlivosti o životné prostredie je považovaný za východiskový dokument pre stratégiu ochrany ekologickej stability, biodiverzity a genofondu území. MÚSES bol vypracovaný certifikovanými odborníkmi v zmysle „Metodických pokynov na vypracovanie dokumentov územného systému ekologickej stability“ (MŽP SR, 1993). Bol modifikovaný pre potreby nášho katastrálneho územia, na základe dostupných literárnych údajov a terénneho prieskumu. Spracovaný bol ako samostatná štúdia, ktorá sa však večne neplní. Dochádza preto naďalej k zhoršovaniu životného prostredia priamo vo Vrábľoch, ako aj v okolí nášho mesta a okolitých obcí.

Z ohľadom na ľudské zdravie je tiež viac argumentov proti výstavbe veterných elektrární. Za minimálnu vzdialenosť od obydľí považujú viaceré authority na základe najnovších poznatkov vzdialenosť 2 až 3 km, ktorú je navyše potrebné potvrdiť hlukovou a akustickou štúdiou v celom rozsahu frekvencií a v maximálnej koncentrácii VE v danej lokalite. Na našom území

sa pri aplikácii horeuvedenej zásady nenachádza žiadna lokalita, na ktorej by bolo možné vybudovať čo i len jednu vežu veternej elektrárne, nakoľko by nebol dodržaný minimálny odstup od ľudských obydľí.

Aký je váš názor na veterný park pri Vrábľoch z pohľadu odborníka na poľnohospodárstvo?

- Ochrana pôdy je jednou z priorit každého skutočného poľnohospodára. Zapravenie niekoľkých tisícok kubíkov železobetónu na jednej z najrodnejších parciel v blízkosti mesta, zhutňovanie pôdneho podložja, ďalšie vysušovanie krajiny, dopad na pôdny edafón atď. Je toho proste veľa. Napríklad podľa odporúčania Ministerstva životného prostredia je treba ako jedno z opatrení nainštalovať plašiče na vtáky, aby sa predišlo k ich stretom s listami vrťúľ a znížili ich úhyny. Plašiče na vtáky a veterne elektrárne určite neprospejú ani bocianom. Na kolíne v strede mesta už hniezdia mnoho desaťročí a pamätajú si ich všetci obyvatelia mesta. Osobne by mi veľmi chýbali, ak by kvôli rušivým vplyvom veterných elektrární od nás odleteli. Viem, že na rozpočet mesta by to nemalo žiadny negatívny dopad. Nepoznáam však žiadne účinné uznesenie MsZ, ktorým by sme im uložili vrátiť sa späť, v prípade, ak by si to väčšina obyvateľov mesta želala...

V našej krajine je zatiaľ veľký nedostatok pôvodných slovenských výskumných prác na túto tému spracovaných našimi výskumnými a vedeckými inštitúciami, ku ktorým mám dôveru. Preto predbežná opatnosť je skutočne na mieste. Prebrať niečo zo zahraničia a nemať to dostatočne overené na Slovensku považujem za nezodpovedné. Nevidím preto v najbližších rokoch potrebu s výstavbou sa ponáhľať. Je nám skutočne potrebné experimentovať na prírode a ľuďoch žijúcich vo Vrábľoch a okolitých obciach, či sa obavy ekologov, lekárov a ďalších odborníkov potvrdia?

Môžete uviesť, či sú vaše názory podložené argumentmi odborníkov?

- Samozrejme, že áno. Máme celý rad odborných stanovísk a prehlásení ľudí, ktorí rozumejú tejto problematike. Na základe nedostatku výskumu v našich podmienkach vyzývajú k predbežnej opatrnosti. Viaceré výskumné práce v súčasnosti prebiehajú a nie sú preto oficiálne publikované.

Mohli by ste uviesť mená týchto odborníkov?

- Niektorých áno, napríklad MUDr. Jan Malecha, Prof. MUDr. Aleš Linhart, DrSc., ktorí sa tejto problematike venujú a vydali k nej verejne svoje osobné stanoviská. Veľa vysokoškolsky vzdelaných odborníkov na životné prostredie a pomery vo Vrábľoch sa podpísalo pod našu petíciu. Stanoviská ďalších odborníkov pripravujeme.

Mená niektorých však na ich osobnú žiadosť nie je možné zatiaľ verejne uvádzať, z dôvodov prebiehajúceho a neukončeného výskumu v Burgenlande a v ďalších veterných parkoch. Niektorí zoológovia pracujúci v štátnych inštitúciách sa obávajú svoj názor proti výstavbe veterných parkov verejne vysloviť, nakoľko sa

obávajú neprijemnosti na svojich pracoviskách vedúcich až k strate svojho zamestnania. Výsledky z 3 funkčných slovenských veterných parkov zatiaľ nie sú dostatočne preukázané, nakoľko sú tu iba krátko a preto nie je moc čo hodnotiť. Že sú s nimi mnohí ľudia nespokojní, svedčí aj vznik občianskeho združenia "Krajina bez vrťúľ", ktoré na svojej webovej stránke uvádza dôvody svojej nespokojnosti a obáv z ďalšieho šírenia veterných parkov na Slovensku. Osobne som na túto tému rokaval aj s pánom ministrom Jureňom, s ktorého názorom na nelperspektívnosť budovania veterných parkov na Slovensku sa stotožňujem. Rovnaký názor zaujíma aj Ministerstvo životného prostredia, s ktorým na túto tému tiež komunikujeme. Pracuje tam dosť odborníkov, ktorí stanovisko nelperspektívnosti veterných parkov na Slovensku pomáhali formulovať.

Máte poznatky o výsledkoch meraní celej hladiny zvuku v iných, už existujúcich, veterných elektrárnach, prípadne iných meraní?

- Niečo áno, mnohé sú v štádiu výskumu. Myslím, že ho dostatočne jasne formuloval profesor MUDr. Aleš Linhart z Prahy, ktorý až do prevedenia jednoznačných epidemiologických štúdií výstavbu veterných elektrární vo vzdialenosti menšej ako 3 km od ľudských sídel neodporúča.

Zmeníte svoj názor, ak štúdie k veterným elektrárnám Vráble - Telince budú uvádzať, že veterne elektrárne nemajú, respektíve majú zanedbateľný, škodlivý vplyv na životné prostredie?

- Mój súčasný názor a kategorický postoj sa formoval na základe mnohých rokov štúdia. Nie som však dogmatik. Ak budú predložené CE Energy s.r.o. nové a kvalifikované štúdie aj nad rámec súčasne platných zákonov predpísaných štúdií, rád sa dozviem nové poznatky. Ľudské poznanie a technológie sa vyvíjajú. Vedci a technici skúmajú nové technológie a materiály. Tak je možné, že po viacerých rokoch vývoja a ľudského bádania v tejto oblasti sa dozvieme mnoho nového a zaujímavého.

Ste jedným z členov petičného výboru, ktorý organizuje petíciu proti výstavbe veterných elektrární. Ako budete ďalej postupovať vo veci petície?

- Najprv musím konštatovať, že k petícii by nedošlo, ak by nebol v MsZ odhlasovaný súhlas so zámerom vystavať v našej lokalite veterný park, nebola pánom primátorom podpísaná dohoda s investorom. Rovnako nebola zatiaľ vypočítaná moja osobná žiadosť na okamžitú zastavenie rozbehnutého legislatívneho procesu. Ušetrilo by to nielen nám, ale aj investorovi veľa práce a investorovi aj finančných prostriedkov. Prediši by sme tiež mnohým nedorozumeniam a napätiam, ktoré pri takomto procese prirodzene vznikajú.

Petičný výbor tvoria vážene a mienkotvorne osobnosti, akými sú Jozef Lužica, Pavol Demeš, Zoltán Bujalko či Dorota Orosiová. Konceptne veci a styk s verejnosťou zabezpečuje Peter Mičech a ja. Plánujeme v blízkej budúcnosti rozšíriť petičný výbor o

ďalšie mienkotvorne osobnosti a oslovíť všetky fyzické a právnické osoby, ktorých sa výstavba veterného parku priamo dotýka. Ak by bola forma petície neúčinná, spustíme kampaň so širokým zastúpením médií, či nástroje, akými je aj politický lobizmus. Ak ani to nezastaví rozbehnutú iniciatívu investora a veterný park sa u nás postaví, plánujem sa s rodinou odsťahovať z mesta na miesto vhodnejšie a zdravšie pre slušný ľudský život.

Som presvedčený, že výstavbu treba komplexne posúdiť najmä z hľadiska akceptácie dotknutej verejnosti. To pred podpisom dohody z investorom urobené nebolo. Dohoda bola uzavretá tak, že na obyvateľa a rok prináša rádovo 100 Sk. Považujem za dôležité sa opýtať, či ľuďom - každému osobne, priniesie veterný park dostatočnú kompenzáciu za obmedzenia a riziká, ktoré možná a plánovaná výstavba priniesie. Vo Vrábľoch je podľa môjho názoru zrejme, že aj prípadná priaznivá odporúčajúca správa v procese EIA neopravňuje už dnes kompetentných vydať súhlas s výstavbou. A to z jednoduchoho dôvodu - obyvatelia mesta Vráble a obce Tajná, ako dotknutých obcí, sú proti výstavbe. Doteraz vyše 1000 podpisov pod petíciou v prípade Vrábel, a stanovisko obecného zastupiteľstva v Tajnej sú toho jasným dôkazom. Na získanie ďalších kvalifikovaných stanovísk však aj naďalej pracujeme.

Môžete uviesť kompromis, na ktorý by ste pristúpili?

- V lokalite Mochoveckého regiónu by som pristúpil iba na nulový variant. Ten mne, ako obyvateľovi mesta, a ani ďalším vyše tisíc ľuďom podpísaných v petícii však investor ani mestské zastupiteľstvo zatiaľ neponúkli.

Aké riešenia potom navrhuje te?

- Naplnenie odporúčania MUSES, a realizáciu projektov stability Požitavie v duchu, ako to robí Žitavská komunita, či mnohé konkrétne iniciatívy, ktoré robíme na Mašekovom mlyne. Niektoré nové projektové podklady máme spracované pod názvom: „Žitava - voda pre ľudí“. Jedná sa o pilotný projektový zámer integrovaného manažmentu ochrany pôdy a vodných zdrojov v povodí rieky Žitavy, v súlade so závermi MUSES a protipodvodnými opatreniami. Jeho zámerom je okrem iného aj podporiť miestnych poľnohospodárov, záhradníkov, vinohradníkov a ovocinárov zabezpečujúcich ekologickú produkciu pre miestne obyvateľstvo.

Považujem za potrebné, aby si v tejto súvislosti každý z nás uvedomil energetickú náročnosť svojho správania, a snažil sa v rámci svojich možností o to, aby po stránke ekologickej zaťažoval svoje okolie čo najmenej a zároveň aktívne prispieval k jeho obnove. Treba vždy začať od seba. Osobne chceme prežiť zvyšok svojho života v pôvodnej Požitavskej doline bez ďalších existenčne nevyhnutných ekologických záťaží. Veterný park budovaný vedľa atómovej elektrárne je jednoznačne ďalšou ekologickou záťažou, ktorá je v Mochoveckom regióne úplne zbytočná a navyše aj škodlivá. - ed -